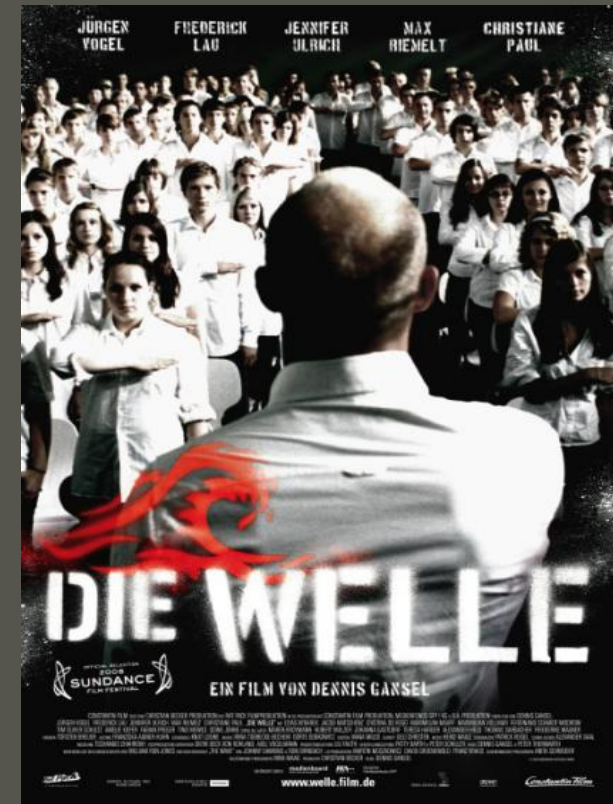

The wave (1981), basada en la novel·la homònima de Morton Rhue, està inspirada en l'experiment que en 1967 va dur a terme un professor de la "Cubberley High School" de Palo Alto, a l'estat americà de Califòrnia. La pel·lícula trasllada la trama a Alemanya, un encert en la contextualització, i permet fer-ne una lectura molt més interessant sobre l'autoritarisme i les seues conseqüències socials.

Rainer Wenger, professor d'un *gymnasium* alemany, ha d'explicar com a tema de la setmana de projectes (una espècie de crèdit destinat a complementar l'educació de l'alumne i de contingut sociopolític), l'autocràcia. El professor està irritat perquè se li ha privat explicar "anarquisme" en favor d'un col·lega conservador que ha decidit arrabassar-li'l perquè, s'insinua, fa massa atractiva esta ideologia als joves perquè l'exposa amb una passió excessiva derivada de la seua militància juvenil com a "okupa" alternatiu a Berlín. Wenger s'hi planteja el repte de demostrar la seua capacitat docent explicant el tema oposat als seus interessos amb resultats encara millors.

Tracta, per tant, d'exercir un paper en què l'accessible "Rainer" es convertisca en el "Senyor Wenger". Aquest joc amaga una important dosi de narcisisme. Demostrarà que és millor que els seus avorrits i convencionals col·legues, els superarà en el seu propi terreny perquè aconsegueix el *súmmum* de la didàctica: convèncer i fer pròpies entre els alumnes idees que ell, en realitat, odia.

El problema serà que l'experiment se li anirà de les mans. Quan acaba la setmana de projectes els alumnes es neguen a reintegrar-se al marc acadèmic, rebutgen que tot el que han viscut i experimentat acabe amb una nota més del seu *currículum*. La pèrdua del control sobre el grup, que es nega a recular perquè no vol acceptar que tot el que ha passat es clausure com un succés escolar, porta al professor a la vora mateix de l'abisme. Descobrirà que el seu lideratge és unidireccional: funciona només si continua exercint el paper que ell mateix ha construït amb objectius inicialment "didàctics". Els seus alumnes volen continuar sentint la música de la cançó que ell mateix els ha ensenyat que és la millor (no sense raó la versió alemanya del llibre de M. Rhue portava per títol *Die Welle. Bericht über einen Unterrichtsversuch, der zu weit ging*, és a dir: *L'onada. Relat d'un experiment de classe que va anar massa lluny*).

La ola (*Die Welle*, Dennis Gansel 2008)

Fitxa tècnica de *La ola* T.O.: *Die Welle* Alemanya, 2008. **Direcció:** Dennis Gansel. **Producció:** Christian Becker, Nina Maag, Anita Schneider. **Guió:** Dennis Gansel, Peter Thorwarth. **Música:** Heiko Maile. **Intèrprets:** Jürgen Vogel (Rainer Wenger), Max Riemelt (Marco), Jennifer Ulrich (Karo), Jacob Matschenz (Dennis), Frederick Lau (Tim), Christiane Paul (Anke Wenger), Elyas M'Barek (Sinan), Cristina do Rego (Lisa), Maximilian Vollmar (Bomber), Max Mauff (Kevin), Ferdinand Schmidt-Modrow (Ferdi), Tim Oliver Schultz (Jens), Amelie Kiefer (Mona), Oline Johne (Maja), Fabian Preger (Kaschi), Teresa Harder (mare), Jaime Ferkic (policia), Liv Lisa Fries (Laura), Dennis Gansel (Martin), Johanna Gastdorf (mare de Tim), Gerald Alexander Held (pare de Tim), Maren Kroymann (directora de l'escola). Color. 107 minuts.

Què és l'autocràcia?" Amb aquesta pregunta comença el professor Wenger la primera de les classes de la setmana. És una pregunta acadèmica convencional, avorrida, a la qual els alumnes responen amb els clíxés que han adquirit en una educació democràtica que ha demonitzat l'experiència autoritària alemanya del Tercer Reich. El seu escepticisme serà general quan els interroga sobre si podria donar-se de nou un episodi de naturalesa autoritària a Alemanya. Els alumnes assenyalen els grans temes que van justificar el feixisme i que ara l'impossibiliten: el nacionalisme extrem, les grans diferències socials, la presència d'una forta crisi econòmica, el malestar produït per la derrota en la Gran Guerra. Obliden els éssers de carn i ossos, als protagonistes del malson nazi; persones del carrer, persones com ells que es van veure arrossegats per un torrent emocional davant del que no van poder ni van voler.

EL PES DE LA HISTÒRIA

Sense els elements històrics perturbadors, en un marc quotidià pròxim i recognoscible, se'ns presenta l'esquema psicològic usual dels moviments sectaris però també dels moviments polítics feixistes. En imatges i en la pantalla veiem cristal·litzar les anàlisis de Reich i la seua *Psicologia de masses del feixisme* (1933): el feixisme, assenyalava Reich, no està compost d'individus superiors i brutals sinó de pobres diables ("la mentalitat feixista és la del "xicotet home mesquí"), de personalitats timorates, d'homes i

dones que se senten interiorment fràgils i dubitatius i als que la massa, el grup, els dóna la força psicològica de què individualment manquen.

Per eixa seguretat pagaran, sense dubtar-ho, un preu: la submissió cega al líder. Hi ha, a més, una equació inversa per la qual com més persones s'adherisquen al grup més fort han de ser els que rebutgen unir-se a la seua seguretat.

Baldur Von Schirach
Reichjugendführer
(Líder de las Juventudes del Reich)

EL PODER DEL DOCENT

Un altre punt d'interès de la pel·lícula és l'examen del caràcter contradictori que té el lideratge en els moviments feixistes. El lideratge de Wenger és ara inqüestionable: és l'home que va crear, que va donar origen al grup, que va canviar les seues vides. I la capacitat de dirigir els seus alumnes en una o altra direcció és total. Wenger, espantat del monstre que ha creat, descobrirà que els seus alumnes no sols han superat el marc acadèmic i s'han entregat al vandalisme per "l'onada". També, que es neguen que el grup muira i li exigeixen la continuïtat del seu lideratge. Aquesta direcció fatal porta immediatament a la memòria de l'espectador el nom prohibit: Hitler.

Independentment de la fragilitat que en un moment determinat del film puga mostrar Wenger, ja quasi a les acaballes de la pel·lícula, és un fet que al llarg de tota la cinta aconseguix imposar la seua autoritat docent, primer amb procediments

dialogants. La posterior adquisició de formes autoritàries per a dirigir-se el seu alumnat, han de veure amb les exigències del guió didàctic i formen part del rol que li tocava desenvolupar dins de l'experiment que havia dissenyat. Aquesta esquizofrènia del personatge escenifica algunes de les posicions que es poden donar en la relació entre el docent i el discent i li dóna al film una altra dimensió. Els primers contactes amb la classe, els recursos que utilitza per a estimular i/o neutralitzar els alumnes, els missatges tant explícits com subliminals, les seues tècniques comunicatives... tot això són alguns dels elements que ens permeten reflexionar sobre el poder del professorat.